

27. februar 2019

J.nr. 20185200582

Arbejdstilsynet

Afrapportering til beskæftigelsesministeren fra arbejdsgruppen om chrom 6

Indledning

Arbejdsgruppens formål

Beskæftigelsesministeren nedsatte i december 2018 en hurtigt-arbejdende arbejdsgruppe om chrom 6, som skulle afdække og drøfte mulige initiativer, der kan medvirke til, at antallet af beskæftigede, der er i risiko for udsættelse for chrom 6, vil falde. Målet med arbejdet var:

- at tilvejebringe best-practise eksempler på, hvordan danske virksomheder – i henhold til arbejdsmiljøreglerne – bedst undgår, at deres ansatte bliver udsat for chrom 6 i arbejdet.
- at supplere den kommunikationskampagne, som iværksættes af Arbejdstilsynet, herunder skal parterne særligt byde ind med best-practise eksempler til kampagnen.
- konkret at vurdere, om undervisningsmaterialer om beskyttelse mod chrom 6 og eventuelle andre farlige stoffer på relevante uddannelser er tidssvarende til den viden, vi har i dag.
- at vurdere muligheden for at kortlægge brugen af chrom 6 på danske virksomheder, herunder evt. at identificere de brancher hvor udfordringerne er størst, så vidt det er muligt at estimere antallet af personer, der er udsat for chrom 6 samt pege på de mest almindelige arbejdsprocesser, hvor der er risiko for udsættelse for chrom 6.

Arbejdsgruppens organisation og møder

Arbejdsgruppen har haft deltagelse af 6 medlemmer af arbejdsgiverorganisationerne DA, DI, Dansk Byggeri, og DE og 6 medlemmer af arbejdstagerorganisationerne FH, Dansk Metal, 3F, CO-industri og BAT-kartellet.

Arbejdsgruppen har været sekretariatsbetjent af Arbejdstilsynet med deltagelse fra Beskæftigelsesministeriets departement og NFA.

Arbejdsgruppen har holdt 3 møder: sættemøde den 20. december 2018, arbejdsmøde den 28. januar 2019 og arbejdsgruppemøde den 15. februar 2019.

Arbejdsgruppens hovedkonklusioner

Arbejdsgruppen bemærker, at det er positivt med et fornyet fokus på det kemiske arbejdsmiljø generelt. Arbejdsgruppen kvitterer i den forbindelse for nedsættelsen

af den gruppe af eksperter¹, der mødes to gange årligt for at drøfte ny viden om kræftfremkaldende stoffer i arbejdsmiljøet på kemiområdet, og som kan være med til at kvalificere arbejdet i den fælles task force mellem Arbejdstilsynet og NFA, som frem til medio 2021 har finansiering til at give de danske grænseværdier et eftersyn, herunder grænseværdien for chrom 6.

Arbejdsgruppen bemærker videre, at arbejdet under ”Dialoggruppen om kemiske formkrav”² har sat fornyet fokus på den kemiske del af APV’en og på oplæring og instruktion, og at disse elementer er væsentlige forudsætninger for at styrke indsatsen for et bedre kemisk arbejdsmiljø.

Arbejdsgruppen ser frem til resultaterne af de politiske drøftelser om Ekspertudvalgets anbefalinger, der vil sætte retning for de kommende års prioritering af arbejdsmiljøindsatsen, herunder det kemiske arbejdsmiljø, som ikke er en del af de gældende 2020-mål.

I forhold til opdraget for arbejdsgruppens arbejde henleder arbejdsgruppen opmærksomheden på, at Arbejdstilsynets kommunikationsindsats er et supplement til virkemidlerne regulering og tilsyn, og at et effektivt tilsyn er et vigtigt element i forebyggelsesarbejdet på kemiområdet generelt. Arbejdstilsynet oplyser i den forbindelse, at konstateres der på tilsyn svejsning uden effektivt udsug, gives påbud om korrekt udsugning (procesventilation), normalt kombineret med påbud om at bruge egnede personlige værnemidler (åndedrætsværn) som en midlertidig foranstaltning.

Arbejdsgruppen noterer sig, at chrom og dets forbindelser har stået på fortegnelsen over erhvervssygdomme siden den første fortegnelse blev udstedt i 1976. Når en påvirkning er optaget på fortegnelsen, betyder det, at udsættelse for denne vil kunne føre til administrativ anerkendelse af bestemte sygdomme som arbejdsskader, når en person har udviklet sygdommen efter udsættelse for de beskrevne påvirkninger.

Derudover noterer arbejdsgruppen sig, at Erhvervssygdomsudvalget ved brev af 5. februar 2019 har anmodet beskæftigelsesministeren om optagelse af lungekræft efter udsættelse for svejserøg, fx efter svejsning i chromholdigt stål, på erhvervssygdomsfortegnelserne, hvilket betyder, at Arbejdsmarkedets Erhvervssikring (AES) nu administrativt kan anerkende lungekræft efter udsættelse for svejserøg, hvis personen i den forbindelse har været udsat for fx chromforbindelser. Tilskadekomne har tidligere kunnet få anerkendt lungekræft efter forelæggelse for Erhvervssygdomsudvalget efter stort set samme praksis. En tilskadekomne, der måtte have fået afvist en sag om lungekræft, vil kunne få genoptaget sin sag. AES har oplyst, at de endnu ikke har modtaget sådanne genoptagelsesansøgninger.

---

¹ Gruppen har deltagelse af arbejdsmarkedets parter, Arbejdstilsynet, NFA, Miljøstyrelsen, Kræftens Bekæmpelse, arbejdsmedicinere og Københavns Universitet.

² Gruppen har haft deltagelse af arbejdsmarkedets parter og Arbejdstilsynet.

Arbejdsgruppen noterer sig videre, at NFA peger på, at udsættelsen for chrom 6 i Tyskland er faldende, men at eksponeringen i Danmark kan være høj i nogle erhverv, jf. bilag 2. Arbejdsgruppen vurderer derfor, at der er brug for mere viden om den konkrete eksponering i Danmark og kvitterer for, at Arbejds miljøforskningsfonden i forlængelse af den seneste tids drøftelse af risikoen ved udsættelse for chrom 6 i arbejdsmiljøet har afsat midler til et projekt om sikkert arbejde med chrom 6.

Arbejds miljøforskningsfonden ønsker ifølge opslaget at støtte et projekt, der skal undersøge den faktiske forekomst af chrom 6 i arbejdsmiljøet. Det vil derfor være relevant at foretage målinger af chrom 6 efter gældende standarder for chrom 6 i arbejds luften samt målinger af chrom 6 optaget hos de ansatte før arbejdet påbegyndes og efter arbejdsdagens ophør, evt. via biomonitorering.

Projektet skal give viden om, i hvilket omfang de forebyggende foranstaltninger på arbejdspladserne effektivt forebygger udsættelse for chrom 6.

Projektet blev udbudt den 8. februar med ansøgningsfrist den 25. marts 2019.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der – mens denne viden tilvejebringes – igangsættes en indsats rettet mod svejsning, hvor forebyggelsesforanstaltninger, beskyttelsesforanstaltninger og relevante regler om chrom 6 formidles, og hvor svejseuddannelsens form og indhold (undervisningsmaterialer) genbesøges og relevante vejledningsmaterialer opdateres.

Arbejdsgruppens afrapportering til beskæftigelsesministeren indeholder derfor følgende initiativer:

1. Mere viden om udsættelsen for chrom 6
2. En målrettet kommunikationsindsats
3. Form og indhold i undervisningen på relevante uddannelser
4. Opdatering af vejledningsmaterialer

Arbejdsgruppen anbefaler, at Arbejds miljørådet i efteråret 2019 gør status på de igangsatte initiativer og – når der er tilvejebragt ny viden om mulig eksponering i Danmark – drøfter behovet for at igangsætte yderligere initiativer.

Initiativer

På baggrund af arbejdsgruppens opdrag vurderer arbejdsgruppen, at der aktuelt skal arbejdes videre med følgende fire initiativer:

1. Mere viden om udsættelsen for chrom 6

Chrom er et vigtigt legeringsmateriale til stål og benyttes i stålproduktion, for at gøre det rustfrit. Langt det meste rustfrie stål indeholder omkring 18 pct. chrom.

Der produceres ikke længere stål i Danmark, men der svejses i rustfrit stål i flere brancher.

Chrom benyttes også i galvaniseringsindustrien som beskyttende og dekorativ belægning på bildele, VVS artikler, møbler mv. Ved forkromninger afsættes et tyndt lag chrom på forbehandlede metalliske overflader.

Overordnet vurderer arbejdsgruppen, ligesom data fra Produktregisteret peger på, at der i følgende industrier i Danmark kan være processer, hvor der arbejdes med chrom (listen er ikke udtømmende):

- Arbejde med stål, herunder rustfrit stål
- Galvaniseringsindustrien / forkromninger
- Fremstilling af katalysatorer
- Cement og mørtel, som kan indeholde forureninger af chrom 6

I forhold til forkromning bemærkes det, at der i Danmark pt. er 6 hårdforkromningsvirksomheder.

NFA har ikke målinger af den reelle eksponering på danske arbejdspladser fra de sidste ca. 20 år. Baseret på internationale studier vurderes udsættelsen for chrom 6 at være faldende generelt, men nyere studier fra henholdsvis Tyskland og Frankrig viser, at der i disse lande er en høj eksponering i visse brancher, jf. bilag 2.

Arbejdsgruppen bemærker i forlængelse heraf, at der kan være potentiel udsættelse i produktion indenfor den kemiske industri og arbejde med specifikke malerprodukter, herunder træbeskyttelse og transportmiddelmaling. Dette understøttes af udtræk fra Produktregisteret som viser, at chrom 6-forbindelser primært forekommer indenfor den kemiske industri (synteseråvarer og mellemprodukter) og som overfladebehandlingsmidler, herunder forkromning.

På det eksisterende vidensgrundlag er det arbejdsgruppens vurdering, at der bl.a. er risiko for udsættelse for chrom 6 for danske ansatte ved svejsning i rustfrit stål, som har et højt indhold af chrom 6, samt ved forkromningsprocesser.

Arbejdsgruppen har ikke kendskab til, hvor mange ansatte, der er beskæftiget med svejsning i stål, herunder navnlig rustfrit stål.

Arbejdsgruppen er blevet forelagt oplysninger om, at der i forbindelse med hårdforkromning ikke på nuværende tidspunkt synes at være egnede alternativer til rådighed, at der i forbindelse med produktion af vandhaner og armaturer bruges chrom 6 og at der i forhold til øvrig forkromning i vidt omfang er sket en udfasning af chrom 6.

I IOM-rapporten fra 2016 (8962/16, Impact Assessment for det 1. batch af kræft-fremkaldende stoffer) er det anslået, at 10.000 i Danmark er udsatte for chrom 6 i deres arbejde. Der refereres til såkaldte CAREX estimater, hvor der laves et gennemsnit fra Finland, Spanien og Italien for eksponerede ansatte i hver industri. Dette gennemsnitsestimat benyttes til at anslå, hvor mange der er udsatte i de enkelte EU-lande gennem data fra EUROSTAT.

Arbejdsgruppen er ikke i besiddelse af data, der kan hverken be- eller afkræfte tallet 10.000.

2. En målrettet kommunikationsindsats

Arbejdsgruppen er enige om, at en målrettet formidling om forebyggelsesforanstaltninger og de gældende regler er et væsentligt tiltag for at øge kendskabet til, hvordan man bedst forebygger udsættelse for chrom 6. Arbejdsgruppen anbefaler derfor at iværksætte en målrettet kommunikationsindsats med bl.a. best practise eksempler.

I første omgang vil indsatsen rette sig mod svejsning. Når der er tilvejebragt mere viden om eksponeringen i Danmark, kan der overvejes yderligere målgrupper.

Kommunikationsindsatsen ift. svejsning er afgrænset til ledere, medarbejdere, arbejdsmiljøledere og arbejdsmiljørepræsentanter i industrien og byggebranchen. Formålet med indsatsen er at medvirke til, at målgruppen kender de risici, der er forbundet med udsættelse for chrom 6, hvordan man forebygger udsættelsen og hvordan man beskytter sig.

Udsættelse for chrom 6 ved svejsning sker primært ved arbejde med rustfrit stål. Budskabet ift. svejsning er, at indånding af chrom 6 kan give skader på luftvejene og føre til lungekræft, og at det derfor er vigtigt at forebygge udsættelsen og beskytte sig korrekt, hvis man ikke kan fjerne udsættelsen.

Indsatsen gennemføres via fagpressen, web, sociale medier, nyhedsbreve og magasiner hos Arbejdstilsynet og de øvrige samarbejdspartnere. Som en del af indsatsen formidles best practise historier fra virksomheder, der har gjort en effektiv indsats for at undgå, at deres ansatte bliver udsat for chrom 6.

3. Form og indhold i undervisningen relevante uddannelser

Arbejdsgruppen er enige om, at form og indhold i undervisningen er af stor betydning for det forebyggende arbejde på arbejdspladserne.

Arbejdsgruppen vil derfor tage kontakt til Industriens Fællesudvalg for i første omgang at drøfte, om målformuleringen for den lovpligtige uddannelse for de personer, der svejser, bør ændres, fx så der kommer større vægtning af praktiske øvelser i form af indarbejdelse af sikre rutiner i anvendelse af personlige værnemidler.

Derudover vil Dansk Metal og Dansk Industri tilbyde at deltage på den årlige faglige dag for faglærere på svejseuddannelsen. Formålet er bl.a. at formidle best practise eksempler på forebyggelse.

Når der er tilvejebragt mere viden om eksponeringen i Danmark, kan det overvejes at se på form og indhold i andre af de lovpligtige uddannelser.

4. Opdatering af vejledningsmaterialer

Arbejdsgruppen er enig om, at der er behov for at se på, om Arbejdstilsynets og de brancherettede vejledningsmaterialer skal opdateres og eventuelt tænkes bedre sammen. Dette arbejde igangsættes, når der er truffet beslutning om en eventuel ny grænseværdi for chrom 6.